

info

III(19) nr. 1 / 2013

Principii ale unui proces eficient de plată a compensațiilor

Principii ale unui proces eficient de plată a compensațiilor

În luna octombrie 2012, Asociația Internațională a Asigurătorilor de Depozite (IADI) a dat publicității cea mai recentă analiză tematică a sa privind problematica efectuării plăților de compensații. Lucrarea urmărește ca, prin trecerea în revistă a experienței și practicilor adoptate de schemele de garantare a depozitelor membre IADI, să identifice obstacolele din calea implementării unor procese eficiente de rambursare a depozitelor. Totodată, complexitatea semnificativă a procesului de plată a compensațiilor atrage necesitatea existenței unor îndrumări sau ghiduri de bune practici în domeniu.

Conform misiunii sale, IADI își propune să contribuie la sporirea gradului de eficiență a schemelor de garantare a depozitelor prin intermediul studiilor, proiectelor de cercetare, a ghidurilor și îndrumărilor, dintre care cel mai elocvent exemplu este elaborarea și publicarea ulterioară, în anul 2009, împreună cu Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară (BCBS), a Principiilor Fundamentale pentru Sisteme Eficiente de Garantare a Depozitelor. Acest set de principii fundamentale răspunde necesității de a avea un cadru general eficient pentru garantarea depozitelor, care să contribuie la menținerea încrederii populației în sistemul financiar-bancar.

Îndrumările publicate de IADI la sfârșitul anului 2012 cu privire la dezvoltarea unui proces eficient de plată a compensațiilor sunt rezultatul activității Comitetului pentru Cercetare și Îndrumare prin intermediul unui Subcomitet însărcinat cu analiza aspectelor legate de procesul de rambursare a depozitelor¹. În responsabilitatea acestuia se află determinarea unor elemente îndrumătoare în aplicarea Principiului fundamental 17 – *Rambursarea deponenților*.

Conform acestui principiu, schemele de garantare a depozitelor trebuie să acorde deponenților acces prompt la fondurile garantate. Schema de garantare a depozitelor trebuie să fie notificată și informată cu suficient timp înainte asupra unei potențiale rambursări și să i se asigure accesul la informațiile despre deponenți. Deponenții trebuie să aibă dreptul legal de a fi rambursați în limita plafonului de garantare și de a ști când și în ce condiții schema de garantare a depozitelor va începe procesul de plată a compensațiilor, intervalul de timp în care vor avea loc plățile, dacă se vor face plăți în avans sau intermediare, precum și plafonul de garantare aplicabil.

Conform precizărilor suplimentare din Metodologia de evaluare a conformității schemelor de garantare a depozitelor cu Principiile fundamentale², publicată la sfârșitul anului 2010, un acces

¹ Membrii acestui Subcomitet sunt reprezentanți din Albania, Canada, Hong Kong, Indonezia, Kazahstan, Malaezia, Marea Britanie, Mexic, Nigeria, Rusia, Singapore, Statele Unite ale Americii și Taiwan.

² Realizată în colaborare de un comitet format din reprezentanți ai BCBS, IADI, EFDI, Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și Comisiei Europene.

prompt la fondurile garantate are loc atunci când, prin stabilirea perioadei de timp în care deponenților le sunt rambursate fondurile, nu este subminată stabilitatea financiară și buna funcționare a sistemelor de plăți.

Potrivit directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor, termenul de plată a compensațiilor în statele membre ale Uniunii Europene trebuie să fie de cel mult 20 de zile lucrătoare.

Un proces de plată a compensațiilor realizat rapid și cu acuratețe are o importanță crucială în:

- asigurarea încrederii publicului în stabilitatea sistemului financiar,
- minimizarea riscului de contagiune,
- diminuarea efectelor negative asupra deponenților,
- menținerea credibilității schemelor de garantare a depozitelor și, prin extensie, a stabilității sistemului financiar.

Analiza Subcomitetului IADI se bazează pe o cercetare prin intermediul chestionarelor în rândul schemelor de garantare a depozitelor membre IADI. În urma evaluării răspunsurilor schemelor s-au putut identifica numeroase impedimente în realizarea promptă a plăților de compensații, dintre care cele șase menționate mai jos au fost considerate de cea mai mare importanță pentru schemele de garantare a depozitelor.

Peste jumătate din asigurătorii de depozite respondenți au considerat drept cel mai important impediment **lipsa accesului la datele despre deponenți înainte de apariția falimentului**, urmat imediat de **calitatea necorespunzătoare a informațiilor** bancare despre aceștia.

Accesul la datele deponenților este privit atât ca parte din activitățile premergătoare intervenției asigurătorului de depozite, cât și ca parte dintr-un proces de verificare continuă, oferind posibilitatea schemelor de garantare a depozitelor de a fi la curent cu problemele care ar putea apărea în cursul procesului de plată a compensațiilor în legătură cu informațiile privind depozitele.

Printre alte aspecte negative legate de procesul de plată a compensațiilor se numără și **incapacitatea băncilor de a furniza în timp util informațiile** despre deponenți, posibilitatea de **stabilire a datoriilor și creanțelor deponenților în vederea compensării**, **lipsa unui identificator unic** pentru fiecare deponent, **lipsa unor sisteme informatice adecvate pentru operarea plăților de compensații în cazul băncilor de mărimi diferite**.

Astfel, se acordă multă importanță posibilității desfășurării în bune condiții a activităților premergătoare intervenției propriu-zise a schemei de garantare a depozitelor, activități care sunt considerate

esențiale în cadrul unui proces eficient de rambursare a depozitelor.

Problematica activității de compensare a fost considerată de 40% dintre respondenții studiului efectuat de IADI drept unul dintre cele mai serioase aspecte negative ale procesului de rambursare a depozitelor. Din cauza gradului ridicat de complexitate, se poate întârzia plata compensațiilor, existând riscul de a se plăti sume mai mari decât cele datorate.

Practicile adoptate de schemele de garantare a depozitelor incluse în studiul IADI, ca răspuns la dificultățile activității de plată a compensațiilor, sunt diverse, în funcție de specificul național, însă există și multe similitudini în abordări. În cele ce urmează sunt prezentate câteva exemple de probleme întâlnite în unele jurisdicții:

- în ceea ce privește formatul în care băncile oferă schemelor de garantare a depozitelor informații cu privire la deponenți, respondenții au indicat faptul că, în unele cazuri, a fost implementat prin legislație un format standard de raportare; în alte cazuri, se solicită o situație centralizată unică pentru fiecare client (*single customer view*);

- în situațiile în care lipsește identificatorul unic pentru fiecare deponent, se face apel la datele din actele de identitate (pașaport) completate cu data nașterii și adresa;

- referitor la posibilitatea accesului timpuriu la informațiile despre deponenți și efectuarea de verificări preliminare, sunt jurisdicții în care aceste responsabilități ale schemelor de garantare a depozitelor sunt stabilite prin lege; apare și situația în care schema emite ghiduri prin care specifică formatul și tipul informațiilor solicitate băncilor, precum și termenele de punere la dispoziție;

- erorile umane care apar în procesarea informațiilor deponenților pot fi înlăturate prin utilizarea sistemelor informatice care reduc la minim intervențiile manuale; totodată, utilizarea unor sisteme IT flexibile poate rezolva problema complexității și a volumului ridicat al datelor furnizate de bănci;

- tot prin intermediul sistemelor informatice se pot obține situații centralizate unice pentru fiecare client, rezolvându-se astfel problema agregării sumelor acoperite și neacoperite ale deponenților garantați;

- unele scheme, în cazul în care nu dispun de resursele necesare realizării procesului de plată a compensațiilor, apelează la externalizarea unor activități din cadrul schemei, astfel încât angajaților li se alătură furnizori specializați de servicii, precum firme de contabilitate, IT, avocatură, agenți de plată, etc. (o structură a resurselor de tipul unei organizații virtuale);

- în ceea ce privește strategiile de comunicare cu publicul, unele scheme de garantare a depozitelor derulează și activități de call-center sau oferă informații și servicii interactive on-line deponenților; de asemenea, a fost menționată și coordonarea strategiilor de comunicare cu autoritatea de reglementare pe parcursul procesului de rambursare a depozitelor;

- în vederea evitării întârzierilor în plata compensațiilor, unele scheme de garantare a depozitelor au eliminat cerința ca deponentul să solicite rambursarea depozitelor garantate;

- un impediment în buna derulare a procesului de plată a compensațiilor îl reprezintă furnizarea de către bănci de informații incomplete și neactualizate aferente deponenților; acest aspect este contracarat de către schemele de garantare a depozitelor prin efectuarea de verificări periodice extinse la instituțiile de credit;

- în privința capacității schemelor de garantare a depozitelor de a derula procesul de plată a compensațiilor, acestea apelează la realizarea de simulări periodice și reevaluarea procedurilor interne;

- din punct de vedere al impedimentelor ridicate de sfera garantării în derularea procesului de plată a compensațiilor, este de menționat că în unele jurisdicții nu se mai efectuează compensarea depozitelor cu datoriile exigibile ale clienților față de bancă la data indisponibilizării depozitelor, aceștia nu mai trebuie să solicite rambursarea depozitelor garantate, se solicită băncilor să furnizeze informații cu privire la beneficiarii reali ai conturilor, soldurile conturilor comune nu mai sunt departajate între beneficiari etc.

Dintre celelalte elemente importante ale unui proces eficient de plată a compensațiilor, în lucrarea IADI este prezentată și situația apelării la plățile parțiale de compensații. Aceasta este privită drept o metodă de eliberare de sub presiunea efectuării rapide a rambursărilor integrale de depozite, mai ales în situația în care schema de garantare a depozitelor este confruntată cu riscul de a plăti sume în plus din cauza informațiilor incomplete sau eronate despre deponenți.

Dintre modalitățile de rambursare a depozitelor sunt menționate transferurile electronice, cecurile, plățile prin agenți de plată, plățile în numerar și operațiunile de transfer de depozite la o altă bancă în cadrul tranzacțiilor de preluare de active și asumare de pasive.

În ceea ce privește capacitățile de care dispun schemele de garantare a depozitelor, din cercetarea efectuată a rezultat faptul că eficiența procesului de plată a compensațiilor depinde de

măsura în care se pot efectua verificările preliminare demarării rambursărilor de depozite.

Menținerea unui nucleu de angajați în cadrul schemelor, specializați în derularea activităților de plăți de compensații în comparație cu angajarea de furnizori de servicii, este privită în unele jurisdicții ca un element important în menținerea încrederii publicului în asigurătorul de depozite, demonstrându-i capacitatea de a-și îndeplini misiunea.

Dat fiind faptul că activitatea de rambursare a depozitelor garantate este una din principalele pârghii prin care o schemă de garantare a depozitelor participă la menținerea încrederii publicului în sistemul bancar, una dintre practicile de bună guvernare întâlnite este auditarea de către o entitate independentă a procesului de rambursare a depozitelor, în afara controalelor interne derulate în cadrul schemelor.

Colaborarea cu ceilalți participanți la sistemul de asigurare a stabilității financiare, precum și cu alte scheme de garantare a depozitelor, efectuarea de simulări pentru testarea capacităților operaționale reprezintă alte elemente importante în cadrul unui proces eficient de plată a compensațiilor.

*
* *

Concluziile principale ale lucrării sunt sintetizate mai jos sub forma a treisprezece îndrumări:

1. O schemă de garantare a depozitelor trebuie să aibă acces în orice moment la informații despre deponenți și să fie în măsură să efectueze verificări preliminare ale pasivelor din evidențele bancare în vederea asigurării rambursării prompte și adecvate a depozitelor garantate.
2. Autoritățile ar trebui să emită îndrumări sau regulamente pentru a se asigura de faptul că băncile pot furniza cu acuratețe informații cu privire la depozitele din evidențele lor, respectând cerințele de timp impuse, în vederea agregării fondurilor deponenților și, atunci când este solicitat prin legislație, a furnizării unei situații centralizate unice pentru fiecare client.
3. Autoritățile ar trebui să facă eforturi în direcția eliminării impedimentelor unei despăgubiri prompte a deponenților, precum eliminarea compensării și repartizării sumelor din conturile cu mai mulți beneficiari. Astfel de aranjamente ar trebui puse în practică în perioade de calm.
4. Situația elementelor tranzitorii derivând din operațiuni bancare ar trebui să fie reglementată împreună cu sistemul de plăți și decontări astfel încât să se asigure că, în cazul unui faliment

- bancar, acestea sunt abordate într-o manieră adecvată.
5. Pentru a grăbi procesul de plată a compensațiilor, o schemă de garantare a depozitelor ar trebui să se bazeze pe sisteme informatice pentru procesarea datelor deponenților într-o manieră sistematică și adecvată.
  6. Limitele și sfera garantării trebuie să fie stabilite prin lege, definite cu precizie și comunicate deponenților în vederea diminuării confuziilor.
  7. O schemă de garantare a depozitelor ar trebui să ia în considerare utilizarea mai multor metode de efectuare a rambursărilor prin care să se grăbească procesul de plată a compensațiilor.
  8. O schemă de garantare a depozitelor ar trebui să comunice cu claritate deponenților modalitățile și termenii de plată a compensațiilor ca parte a unei strategii extinse de comunicare cu publicul menită a se ridica la așteptările acestuia.
  9. O schemă de garantare a depozitelor ar putea efectua plăți parțiale de compensații în acele situații în care consideră că deponenții garantați au nevoie să acceseze fondurile proprii înaintea începerii efective a rambursărilor, în condițiile în care nu afectează procesul de plată a compensațiilor în ansamblul său.
  10. Auditarea procesului de plată a compensațiilor de către un terț independent este o metodă eficientă de a confirma dacă au fost realizate controale interne adecvate în timpul derulării procesului de efectuare a rambursărilor și dacă acestea au fost determinate corect.
  11. O schemă de garantare a depozitelor ar trebui să aibă disponibile resurse adecvate și personal calificat dedicat funcției de plată a compensațiilor pentru a putea fi capabilă să înceapă rambursările. În cazul în care resursele se dovedesc insuficiente, ar trebui să existe planuri de rezervă pentru suplimentarea resurselor atunci când este necesar.
  12. În cazul anumitor probleme transfrontaliere legate de rambursarea depozitelor (de exemplu, instituția responsabilă pentru plata compensațiilor în țara afectată), acestea ar trebui rezolvate din timp pentru a se asigura plata rapidă și eficientă a compensațiilor. Acest lucru ar implica existența anumitor protocoale de colaborare prin care să

se definească responsabilitățile schemelor implicate.

13. O schemă de garantare a depozitelor ar trebui să efectueze simulări periodice ale capacității sale operaționale de plată a compensațiilor.

Așa cum a demonstrat criza financiară, multe scheme de garantare a depozitelor s-au aflat în situația de a nu putea susține un proces rapid de plată a compensațiilor, riscul neîndeplinirii mandatului lor fiind, în mod evident, generarea unui risc sistemic prin neridicarea la așteptările publicului.

Astfel, pentru ca asigurătorii de depozite să dispună de sisteme eficiente de plată a compensațiilor, atât aceștia, cât și alți participanți la sistemul de asigurare a stabilității financiare recunosc importanța și implicațiile atât a accesului timpuriu și într-un format prestabilit la informațiile despre deponenți, cât și a faptului că informațiile trebuie să aibă un anumit nivel de calitate astfel încât să poată fi procesate cu rapiditate și acuratețe.

Un element important în implementarea unui sistem eficient de plată a compensațiilor îl constituie definirea cu mult timp înainte de momentul plății compensațiilor a sferei garantării, cât și a modalităților și termenilor pentru efectuarea rambursărilor.

Nu în ultimul rând, este importantă testarea capacității operative a schemelor de garantare a depozitelor din toate punctele de vedere ale activității desfășurate (sisteme informatice, resurse umane, proceduri de lucru, etc).

Bibliografie:

- Principiile Fundamentale pentru Sisteme Eficiente de Garantare a Depozitelor, IADI și BCBS, 2009
- Metodologia de evaluare a conformității schemelor de garantare a depozitelor cu Principiile Fundamentale pentru Sisteme Eficiente de Garantare a Depozitelor, IADI, BCBS, EFDI, FMI, Banca Mondială și Comisia Europeană, 2010
- Orientări generale pentru dezvoltarea unui sistem eficient de plată a compensațiilor, IADI, 2012

Reproducerea integrală sau parțială a publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

FGDB nu își asumă responsabilitatea pentru nicio părere, analiză sau interpretare exprimată de terți pe baza datelor prezentate în această publicație.